

POLICIE VE ŠKOLE

Oznamovací povinnost jako strašák učitelů

V poslední době se dozvídám od pedagogů různé příběhy týkající se nevhodného chování žáků, na které je upozornili žáci nebo rodiče žáků. Většina případů se udála mimo školu. Učitelé se mě dotazují, zda toto nevhodné chování jsou povinni někomu oznamovat, případně podle jakého ustanovení zákona musí jednat. Ctím jednu důležitou zásadu: ke konkrétnímu případu nemohu nikdy doporučit, jak přesně postupovat, neboť nejsem obeznámen se všemi jeho aspekty. Proto má doporučení v tomto příspěvku budou pouze obecná, ale vždy s odkazem na zákonná ustanovení, o která se může pedagog „opřít“ při řešení daného případu.

Pokud se ve škole vyskytnou problémy s chováním některého žáka, snaží se ředitel a učitelé problém řešit v rámci svých možností sami snížením známek z chování, třídními a ředitelskými důtkami, poznámkami do žákovské knížky, případně provádí vlastní šetření ve věci. Dále se škola snaží kontaktovat rodiče žáka a řešit situaci ve spolupráci s nimi. Stává se, že u některých žáků tato opatření mají pozitivní vliv na jejich chování.

Jsou také případy, kdy ani po urgencích školy k rodičům nedochází k nápravě, autorita rodičů¹ a školy nestačí na změnu chování žáka. Proto ředitel školy situaci řeší nahlášením problému se žákem přes Systém včasné intervence na OSPOD.² Závažné případy nahlášené školou na OSPOD, který není příslušný věc řešit, OSPOD oznamuje Policii ČR jako podezření ze spáchání protiprávního jednání. Není samozřejmě vyloučeno, aby závažné porušení zákona ze strany žáka oznamovala škola přímo policii.

Podle trestního zákoníku

Ze školení, workshopů, přednášek, nebo dokonce z dokumentů MŠMT³ mají učitelé informace, že jim hrozí riziko trestního stíhání za neoznámení trestného činu. Na základních školách toto nebezpečí hrozí učitelům spíše výjimečně. Je to jen v případech, kdy žák spáchal provinění,⁴ to znamená, že je starší 15 let. Naproti

tomu, když žák spáchá čin jinak trestný, je vyloučeno trestní stíhání učitele podle ustanovení § 368 (neoznámení trestného činu) trestního zákoníku, neboť nebyl spáchán trestný čin.

Z uvedeného vyplývá, že velké riziko hrozí učitelům na středních školách, kde jsou studenti již osobami mladistvými, které mohou spáchat trestný čin. V podstatě opět mohou „uklidnit“ i středoškolské pedagogy, neboť se domnívám, že konstrukce skutkové podstaty trestného činu Neoznámení trestného činu není „nebezpečná“ pro pracovníky škol a školských zařízení. Tím mám na mysli, že učitelé by mohli být trestně stíháni pouze za neoznámení trestných činů „těžkého kalibru“, např. by trestným činem bylo způsobeno těžké zranění žáka nebo jeho smrt. V takových případech si nedovedu představit, že by si někdo ze školy dovolil utulat a neoznámil takovýto závažný zločin.

Osobně se domnívám, že ne/oznamování trestných činů podle § 368 trestního zákoníku nepřispívá k právní jistotě občanů. Oznamovací povinnost se vztahuje pouze na vyjmenované trestné činy. Uvedu to na příkladu **vydírání** – trestný čin podle § 175 trestního zákoníku. Pokud tři studenti budou běhat po škole se zbraní (s nožem, boxerem, sekerou) a násilím nebo pohrůžkou násilí budou nutit romské spolužáky něco konat, tak podle zákona učitelé mohou „být v klidu“, neboť oznamovací povinnost se na ně nevztahuje.⁵ Pokud by takovým činem způsobili studentům někomu těžkou újmu na zdraví nebo smrt, pak by naplnili znaky skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 3, 4 trestního zákoníku a v takovém případě

⁵ trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 trestního zákoníku

bych já i každý rozumný učitel předpokládal, že se na takovýto zločin vztahuje oznamovací povinnost. Omyl, nevztahuje. Stejně, jako se nevztahuje na žádnou formu trestného činu krádeže, např. vloupáním, a stejně tak nerozhoduje u krádeže způsobená výše škody.

Proto bych všem odborníkům přednášejícím o riziku trestního stíhání učitelů za neoznámání trestných činů doporučil nastudovat paragrafové znění trestního zákoníku, aby byli učitelé fundovaně poučeni a nebyli strašeni. Za největší **právní zvrácenost** považuji to, že ve vyjmenovaných trestných činech, za které hrozí trestní stíhání při jejich neoznámení, není trestný čin zabití. Co tím zákonodárci zamýšleli, když ani zkušený právník nerozpozná na vlastní oči spáchanou vraždu na ulici od zabití? Komu to prospívá, běžným občanům nebo různým kmotrům?

Podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Stal se případ, že škola měla důvodné podezření z protiprávního jednání žáka mimo dobu vyučování, o víkend. Jednalo se o žáka na 1. stupni ZŠ a případ jsem doporučil nahlásit na OSPOD, neboť jsem v něm nespatoval čin jinak trestný, ale žák **ohrožoval občanské soužití**.⁶ Následně OSPOD oznámil škole, že podání nepřijímá a nechť případ nahlásí na kriminální policii. Jedná se o nesprávný postup a OSPOD má povinnost přijmout oznámení školy a učinit opatření k nápravě.

Školy a školská zařízení **mají povinnost** vyplývající ze zákona⁷ **oznámít** obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6 (děti vyžadující sociálně-právní ochranu), a to bez zbytečného odkladu.

Z uvedeného vyplývá, že učitelé jsou povinni oznamovat podezření ze spáchání **všech trestných činů bez rozdílu**, včetně činů jinak trestných i přestupků, kterých se měli dopustit žáci nebo studenti.

⁶ Viz § 6 písm. c) zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

⁷ § 10 odst. 4 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Ing. Bc. Luděk Cuták, plk. v. v., specialista na trestní právo mládeže, 28 let praxe u Policie ČR jako kriminalista, vyšetřovatel, učitel práva a vedoucí pracovník

¹ Srov. § 6 odst. 1 písm. a) bod 3, písm. c), d) zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

² § 7 odst. 2 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

³ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24246/2008-6, Věstník MŠMT, Sešit 1, leden 2009

⁴ Provinění je označení pro trestný čin spáchaný osobou mladistvou (15–18 let).